

функції та правила роботи на ринку тур операторів і турагентів, а також введення фінансової гарантії відповідальності турпідприємств перед туристами.

Важливим інструментом державного регулювання туристичної діяльності і захисту прав споживачів туристичних послуг є стандартизація – діяльність, спрямована на розробку і встановлення вимог, норм, правил, характеристик як обов'язкових для виконання, так і рекомендованих, що забезпечує право споживача на придбання послуг належної якості за припустиму ціну, а також право на безпеку й комфортність праці. Метою стандартизації є досягнення оптимального упорядкування у цій або іншій галузі за допомогою широкого і багаторазового використання встановлених положень, вимог, норм для вирішення реально існуючих, планованих або потенційних завдань. Мету стандартизації можна поділити на загальну і вузьку.

Конкретизація загальної мети пов'язана із виконанням тих вимог стандартів, які є обов'язковими. До них відноситься розробка норм, вимог, правил, що забезпечують послуги для життя і здоров'я людей, довкілля і майна, якості послуг у відповідності з рівнем розвитку науково-технічного прогресу, економію всіх ресурсів, безпека господарських об'єктів.

Регулювання є чітким проявом туристичної політики держави, основною метою якого є створення сучасної високоефективної і конкурентноспроможної туристичної індустрії, яке за безпечить широкі можливості для обслуговування туристів.

Література:

1. Закон України „Про туризм” // Офіційний вісник України. Щотижневий збірник актів законодавства. – К.: 2003. – № 50. – С.34-56.
2. Киф'як В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги – XXI, 2003. – 300 с.
3. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – К.: „Альтерпрес”, 2002. – 436 с.
4. Михасюк І.Р., Мальський М.З. Регіональна економічна політика: Навч. посібник. – Львів: „Українські технології”, 2001. – С. 149-156.
5. Михайліченко Г.І. Практика організації туристичних подорожей: Навч. посібник. – К.: Київ. нац. торгово-економічний ун-т, 2003. – 156 с.
6. Пазенок В.С., Федорченко В.К. Філософія туризму: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 268 с.
7. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 2002. – 254 с.
8. Организация туризма: Учеб. пособие / А.П.Дурович, Н.И. Кабушкин, Т.М. Сергеева и др.; Под общ. ред. Н.И. Кабушкина и др. – Мн.: Новое знание, 2003. – 632 с.
9. Уніфіковані технології готельних послуг: Навч. посібник / За ред. В.К. Федорченка. – К.: Вища школа, 2001. – 237 с.
10. Школа І.М. та ін. Менеджмент туристичної індустрії: Навч. посібник / За ред. проф. І.М. Школи. – Чернівці: Книги - XXI, 2003. – 596 с.

Summary:

Y. Marynyak. STATE REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE.

The article deals with the analysis of sentential parts of state touristic politics: planning, regulation, coordination, and control. The main attention is paid to advantages and disadvantages of it on national and regional levels.

УДК 910.4:379.85 (477)

Марія БАЛАНЧУК

ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОТУРИЗМУ НА ПОДІЛЛІ

Екотуризм є одним з пріоритетних напрямів розвитку туристичної діяльності Поділля, як регіон мальовничих форм рельєфу та унікальних історичних об'єктів, характеризується чималим туристичним потенціалом та умовами для його цільового використання.

Екологічний туризм набув неабиякої популярності в країнах Заходу. Він визнаний в Європі як провідний в сфері відпочинку, адже від його ефективного розвитку значною мірою залежить перспектива населених пунктів, їх інфраструктура, поповнення місцевого бюджету, ріст добробуту населення.

Проблема розвитку екологічного туризму, є актуальною, оскільки сьогодні в Україні, та й на Поділлі, зокрема, зростають потреби в збереженні природних і культурних ландшафтів та вдоволенні інтересів відпочиваючих і туристів в оздоровленні. Вважаємо, що дані дослідження повинні сприяти вирішенню даної проблеми.

Метою дослідження є розкрити сутність екологічного туризму та його основні особливості;

визначити перспективні напрями екотуристичної діяльності на Поділлі; проаналізувати сучасний стан та можливості розвитку екотуризму в даному регіоні.

Дослідженню проблемам екотуризму присвячені праці таких географів, як Гетьман В.І., Олійник Я.Б., Кузьменко О.В.

Екотуризм має багато визначень. Зокрема, Ільїна О.В. дає таке визначення екологічному туризму: це складова рекреаційної діяльності, за якої негативний вплив на природне середовище та його компоненти є мінімальним. Туризм екологічний передбачає гармонійне єднання людини, засобів рекреації, природного середовища та рекреаційної інфраструктури. Це форма туризму, що передбачає відвідування природоохоронних територій (національних природних парків, заповідників, заповідних урочищ, пам'яток природи, дендрологічних, ботанічних, зоологічних садів, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва тощо) з метою ознайомлення з природою даного краю, методами та формами охорони природи, пропаганди цих методів і боротьби з негативним впливом діяльності людини на природу [4].

За визначенням Смаля І.В., екологічний туризм – це вид активного відпочинку в межах відносно недоторканих і природоохоронних територіях, де поряд із науково-пізнавальними, культурно-виховними і спортивно-оздоровчими функціями акцентується увага на зв'язках між природним та соціальним середовищем, на наслідках антропогенного тиску, набуваються навички гармонійних стосунків між людиною та природою, формується ресурсозберігаючий стереотип поведінки на рівні особистості [5].

Отже, екотуризм – це тимчасове переміщення населення з місця постійного проживання в оздоровчих, естетичних або пізнавальних цілях, яке передбачає злиття людини з довкіллям, отримання задоволення від краси ландшафтів, спостереження за природою, ознайомлення з місцевими звичаями, культурою та мінімізацію навантаження на довкілля. Іншими словами – це подорож з метою пізнання природних та культурних ландшафтів за умов збереження ландшафтного різноманіття. Загальна мета екотуризму – розвиток туризму таким чином, щоб мінімізувати його негативний вплив на довкілля та активно сприяти збереженню унікального природного і культурного середовища території, яка відвідується туристами.

В міжнародній практиці концепція екотуризму включає такі положення:

- невиснажливе використання природних рекреаційних ресурсів;
- забезпечення збереження природного та соціально-культурного різноманіття;
- інтеграція екотуризму в економічний розвиток регіонів;
- екологічна освіта туристів та місцевого населення [3].

Екологічний туризм повинен ґрунтуватися на таких концептуальних положеннях:

- мінімізація негативного впливу туристів на природне та соціально-культурне середовище;
- гармонійне поєднання людини, природного середовища та рекреаційної інфраструктури;
- науково-пізнавальне освоєння природного різноманіття територій, естетична насолода від перебування на природі;
- підвищення екологічної свідомості та розуміння як туристами, так і місцевим населенням необхідності охорони та захисту природних та культурних цінностей;
- дотримання звичаїв і традицій місцевого населення;
- гарантія довготривалого збереження природних та історико-культурних ресурсів.

Екотуристична діяльність здійснюється переважно на природозаповідних територіях національних природних парків, біосферних заповідників, регіональних ландшафтних парків. Потенційною базою розвитку цього виду туризму є унікальні природні ресурси (печери, каньйони рік, різноманітні форми рельєфу) та об'єкти історико-культурної спадщини (фортеці в містах Летичів та Сатанів; замки у Меджибожі, Старокостянтиніві, Хотині, Чорткові; палаци в Хмільнику, Верхівці, а також храми, собори, монастирі, костели, оборонні мури та порохові вежі різних віків і стилів, які знаходяться по всій території регіону).

На Поділлі склались сприятливі умови для розвитку таких видів екотуризму:

- науково-пізнавальний туризм (НПП „Подільські Товтри”, природний ландшафтний парк “Дністровський каньйон”, Кременецькі гори, Вороняки, історико-культурні об'єкти по всій території регіону);
- спортивно-оздоровчий екотуризм (НПП „Подільські Товтри”);
- водний екотуризм (каньйони річок Дністер, Смотрич);
- спелеотуризм – екскурсії у гіпсові печери (Оптимістична, Озерна, Вертеба, Млинки, Кришталева) і вапнякові (Кармалюкова, Нігинські і ін.);
- парашанеризм, подорожі на повітряних кулях (балунінг), екстремальний екотуризм (стрибки

На сьогодні екотуристична діяльність на Поділлі розвинена недостатньо. Сучасний стан ресурсної бази туризму характеризується з одного боку, використанням традиційно сталих ресурсів, з іншого – залученням нових, раніше не доступних ресурсів. Окрім пішого туризму, велосипедних та кінних поїздок, спливу на плотах і тому подібне, регіон має всі умови для проведення культурологічних та етнографічних поїздок в естетичних або пізнавальних цілях.

На Поділлі є можливість розробляти та організовувати туристичні маршрути в села і центри етнічних груп, виїзди на фестивалі та фольклорні імпрези, ознайомлення з ремеслами та кулінарією даної території. Наявність багатотисячолітніх культурних традицій, унікальних історичних об'єктів та різноманітних мальовничих краєвидів створюють на Поділлі передумови для розвитку практично всіх видів екотуризму.

Екологічний туризм потрібно активно розвивати, оскільки він спрямований на збереження екологічного стану території та місцевих пам'яток історико-архітектурної спадщини, відродження народних звичаїв. Крім того, екотуризм покращує імідж регіону, економічний стан малих міст, селищ і сіл, дає прибуток місцевим бюджетам. Розвиток цього виду туризму позитивно вплине на вирішення соціально-економічних проблем Поділля, оскільки екотуризм розширює сферу зайнятості населення, а також стимулює розвиток соціальної інфраструктури населених пунктів.

На сьогодні існує три основні проблеми, які гальмують розвиток екотуризму не тільки на Поділлі, але й в Україні взагалі. Перша з них – це відсутність відповідної законодавчої бази, яка б регулювала відносини у цій сфері, друга – брак необхідної інформації та низька розрекламованість, третя – страх інвесторів вкладати гроші у цю нову для нас галузь.

Таким чином, організація екологічного туризму на Поділлі може стати не тільки джерелом розвитку території, але й основою формування туристичного іміджу даного регіону. Основними вимогами щодо функціонування цієї галузі мають бути збереження природного стану навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів та охорона історико-культурних об'єктів.

Література:

1. Бейдик О.О. Природно-заповідний фонд України як просторовий чинник розвитку екотуризму // Соціально-економічні, екологічні та гуманітарні проблеми розвитку туристичного бізнесу: Сб. науч. тр. (Донецький и-т турист. бізнесу) / Редкол.: Конищева Н.И. (науч. ред.) и др. – Донецьк, 2003. – С. 175-177.
2. Гетьман В. Концептуальні питання екологічного туризму в нормативно-правовому контексті збереження біологічного і ландшафтного різноманіття рекреаційних природно-заповідних територій // Україна та глобальні процеси: географічний вимір: Зб. наук. праць. В 3-х т. – Київ – Луцьк: Ред. вид. відд. „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – Т1. – С.356-359.
3. Гетьман В.І., Кузьменко О.В. Проблеми розвитку екологічного туризму на територіях з особливим статусом охорони // Соціально-економічні, екологічні та гуманітарні проблеми розвитку туристичного бізнесу: Сб. науч. тр. (Донецький и-т турист. бізнесу) / Редкол.: Конищева Н.И. (науч. ред.) и др. – Донецьк, 2003. – С. 31-34.
4. Льбіна О.В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. – Луцьк: Терен, 2004. – 104 с.
5. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму: Навч. посібник. – Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М.Гоголя, 2004. – 264 с.

Summary:

Balanчук M.R. THE PROSPECTS OF AN ORGANIZATION OF AN ECOTOURISM IN PODILLYA.

This publication deals with the point of an ecological tourism and it's main peculiarities; determines the prospective directions of an ecotouristical activity in Podillya, analyzes the development of an ecological tourism in this district.

УДК 911.3:796.5

Надія СТЕЦЬКО

ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ

Використання природно-кліматичних ресурсів зумовлюється специфікою їх функціонального призначення. Саме вона і визначає пріоритетний профіль туристично-рекреаційного освоєння окремих територій, регіонів, районів, місцевостей. Туристичні ресурси є основною метою подорожей і відіграють головну роль у формуванні внутрішнього та міжнародного туризму.

Виробництво туристичного продукту регіону ґрунтується на цільовому й раціональному